

Utgiftsområde 15

Studiestöd

Utgiftsområde 15 – Studiestöd

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Utgiftsområde 15 Studiestöd	5
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	5
2.2	Utvecklad resultatredovisning till riksdagen.....	5
2.3	Utgiftsutveckling.....	5
2.4	Mål för utgiftsområdet.....	6
2.5	Kort beskrivning av studiestödet	6
2.6	Kort beskrivning av lånesystemet	8
2.7	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	8
2.8	Resultatredovisning	9
2.8.1	Studiestödets rekryterande effekt.....	11
2.8.2	Studiestödets utjämnande effekt	15
2.8.3	Studiestödets effekt på samhällsekonomin	18
2.9	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	20
2.9.1	Studiestödets rekryterande effekt.....	20
2.9.2	Studiestödets utjämnande effekt	22
2.9.3	Studiestödets effekt på samhällsekonomin	24
2.9.4	Sammanfattande kommentar över måluppfyllelsen.....	25
2.10	Politikens inriktning	25
2.11	Den årliga revisionens iakttagelser.....	28
2.12	Budgetförslag.....	28
2.12.1	1:1 Studiehjälp.....	28
2.12.2	1:2 Studiemedel.....	30
2.12.3	1:3 Avsättning för kreditförluster	31
2.12.4	1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	33
2.12.5	1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk.....	34
2.12.6	1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	35
2.12.7	1:7 Studiestartsstöd.....	36
2.12.8	1:8 Centrala studiestödsnämnden	37
2.12.9	Lån i Riksgäldskontoret.....	38
2.12.10	1:9 Överklagandenämnden för studiestöd.....	38

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 264 500 000 000 kronor (avsnitt 2.12.9).
2. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2022 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt tabell 1.1.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag		
1:1	Studiehjälp	4 439 614
1:2	Studiemedel	19 741 430
1:3	Avsättning för kreditförluster	2 000 641
1:4	Statens utgifter för studiemedelsräntor	18 845
1:5	Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	62 150
1:6	Bidrag till vissa studiesociala ändamål	31 000
1:7	Studiestartsstöd	400 000
1:8	Centrala studiestödsnämnden	1 090 481
1:9	Överklagandenämnden för studiestöd	17 324
Summa anslag inom utgiftsområdet		27 801 485

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:6	Bidrag till vissa studiesociala ändamål	4 000 2023
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet		4 000

2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

2.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområdet omfattar utgifter för ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Även utgifter för hanteringen av studiestöden, som huvudsakligen sköts av Centrala studiestödsnämnden (CSN), och ärendehantering inom Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) hör till utgiftsområdet.

2.2 Utvecklad resultatredovisning till riksdagen

Ett arbete har under de senaste åren bedrivits inom Regeringskansliet för att utveckla resultatredovisningen till riksdagen. Arbetet har bl.a. medfört att resultatredovisningen i förra årets budgetproposition förändrades avsevärt jämfört med tidigare år. Arbetet med att utveckla redovisningen har fortsatt även i årets proposition med bl.a. längre tidsserier och en utvidgad analys över måluppfyllelsen inom utgiftsområdet.

2.3 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	Utfall 2020	Budget 2021 ¹	Prognos 2021	Förslag 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024
1:1 Studiehjälp	4 275	4 389	4 373	4 440	4 536	4 626
1:2 Studiemedel	17 440	20 681	19 187	19 741	20 533	22 147
1:3 Avsättning för kreditförluster	1 855	2 060	1 872	2 001		
1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	185	100	100	19	577	581
1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	49	62	51	62	62	62
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	30	27	27	31	27	27
1:7 Studiestartsstöd	294	542	542	400	400	400
1:8 Centrala studiestödsnämnden	916	948	953	1 090	1 072	1 100
1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	15	17	16	17	19	19
Totalt för utgiftsområde 15 Studiestöd	25 060	28 825	27 121	27 801	27 226	28 963

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 2.2 Förändringar av utgiftsramen för utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	28 313	28 313	28 313
Pris- och löneomräkning ²	8	19	28
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	580	-373	1 019
<i>varav BP22³</i>	<i>743</i>	<i>674</i>	<i>2 126</i>
Makroekonomisk utveckling	293	517	934
Volym	-1 522	-1 431	-1 429
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt	129	182	97

Ny utgiftsram	27 801	27 226	28 963
----------------------	---------------	---------------	---------------

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Tabell 2.3 Utgiftsram realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	2022
Transfereringar ¹	25 180
Verksamhetsutgifter ²	2 622
Investeringar ³	0
Summa utgiftsram	27 802

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2019 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.4 Mål för utgiftsområdet

Målen för utgiftsområdet är att studiestödet ska verka rekryterande för både kvinnor och män och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska även ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden. Studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken.

Målen för studiestödet slogs fast i samband med studiestödsreformen 2001 (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96) och förtydligades i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:UbU2, rskr. 2015/2016:58).

2.5 Kort beskrivning av studiestödet

Studiehjälp

Studiehjälp består i huvudsak av studiebidrag som lämnas till heltidsstuderande i gymnasieskolan, extra tillägg som kan lämnas till studerande från inkomstsvaga hushåll och inackorderingsstillägg som kan lämnas till vissa studerande på fristående skolor som måste bo inackorderade på skolorten. Studiebidrag lämnas med 1 250 kronor per månad under tio månader per år. Storleken på det extra tillägget är beroende av elevens och föräldrarnas sammanlagda inkomster och förmögenhet. Inackorderingsstillägget lämnas med ett belopp som är beroende av avståndet mellan föräldrahemmet och skolan.

Bidrag till vissa elever med funktionsnedsättning i gymnasieskolan (Rg-bidrag)

Rg-bidrag lämnas för kostnader för mat, boende och hemresor vid viss gymnasieutbildning för döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro samt till svårt rörelsehindrade elever i särskilt anpassad utbildning. Inom Rg-bidraget finns ett tilläggsbidrag som kan lämnas till elever som förutom Rg-bidrag får aktivitetsersättning och som därför inte har rätt till studiemedel.

Lärlingsersättning

Elever i gymnasial lärlingsutbildning kan få en kostnadsersättning, s.k. lärlingsersättning. Lärlingsersättning lämnas med 1 000 kronor per månad.

Studiemedel

Studierande som uppfyller vissa grundvillkor har rätt till studiemedel. Studiemedel består av studiebidrag och studielån. Totalbeloppet (bidrag och lån) per studiemånad uppgår till 11 839 kronor för heltidsstudier 2021. Det finns två olika nivåer på bidraget, en generell och en högre nivå. Den generella bidragsnivån utgör 30,3 procent av totalbeloppet medan den högre nivån utgör 69,7 procent. Studiemedel med den högre bidragsnivån kan lämnas för studier på grundläggande och gymnasial nivå till vuxna studierande som saknar sådan utbildning men även under vissa förutsättningar till studier under 25 år. Studiebidraget är skattefritt och pensionsgrundande. I vissa fall kan den studierande även få tilläggsbidrag, tilläggs lån och merkostnads lån. Tilläggsbidraget lämnas till studierande med barn och utgör ett differentierat kompletterande stöd beroende på antalet barn. Tilläggs lån kan lämnas till studierande över 25 år som har haft en viss arbetsinkomst före studiestarten. Lån kan även lämnas för vissa merkostnader som den studierande har i samband med sina studier.

Studiestartsstöd

Stödet består av bidrag utan inslag av lån och utgör ett komplement till studiemedelsystemet. Studierande med barn kan få ett tilläggsbidrag. Studiestartsstöd får lämnas med 9 798 kronor per studiemånad för heltidsstudier 2021 till den som har kort tidigare utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande och gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Stödet får lämnas till vissa personer som är arbetssökande fr.o.m. det kalenderår den studierande fyller 25 år.

Återbetalning av studielån

Det finns för närvarande tre olika återbetalningssystem. I varje system finns det särskilda återbetalnings- och trygghetsregler som under vissa förutsättningar kan ge möjlighet till bl.a. nedsättning av årsbeloppet och avskrivning av studielån.

Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk (s.k. TUFF-ersättning)

Föräldrar till barn som använder teckenspråk, och med föräldrar likställda personer, kan få ersättning när de deltar i utbildning i teckenspråk.

Studielitteratur till vissa högskolestudierande

Högskolestudierande som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning kan få låna tillgänglighetsanpassad studielitteratur genom Myndigheten för tillgängliga medier.

Utländska medborgare

En studierande som inte är svensk medborgare kan under vissa förutsättningar få studiestöd för studier i Sverige. Det gäller utländska medborgare med permanent uppehållstillstånd i Sverige och utländska medborgare med uppehållsrätt som bedöms ha en varaktig anknytning till Sverige. Det gäller också utländska medborgare som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Vidare ska vissa utländska medborgare i studiestödshänseende jämföras med svenska medborgare. Det rör sig främst om migrerande arbetstagare och egenföretagare som är medborgare i en stat inom

Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz och deras familjemedlemmar samt personer med permanent uppehållsrätt i Sverige. Tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatta här och innehavare av s.k. EU-blåkort jämställs också med svenska medborgare vid studier i Sverige. När det gäller rätt till studiehjälp jämställs vissa familjemedlemmar till gästforskare respektive till innehavare av EU-blåkort med svenska medborgare.

2.6 Kort beskrivning av lånesystemet

Tre olika system

Det finns för närvarande tre olika lånesystem. Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgick 2020 till ca 1,65 miljoner. Låntagarnas skuld består av lån och kapitaliserade räntor samt administrativa avgifter. Låntagarnas totala skuld uppgick vid utgången av 2020 till ca 241,1 miljarder kronor.

Den genomsnittliga skulden när det gäller annuitetslån är 148 700 kronor för kvinnor och 143 700 kronor för män. Historiskt sett har män haft högre studieskulder än kvinnor men sedan 2008 har kvinnor högre skulder på sina annuitetslån. Denna förändring beror troligtvis på att kvinnor i genomsnitt har studiemedel under en något längre tid än män samt på att män betalar av sina skulder i något snabbare takt än kvinnor.

Lån hos Riksgäldskontoret

CSN finansierar sedan 1989 studielånen genom upplåning hos Riksgäldskontoret. Sedan den 1 januari 2014 gäller budgetlagens (2011:203) bestämmelser om statlig utlåning som finansieras med lån i Riksgäldskontoret för all nyutlåning av studielån. Stocken av befintliga lån hanteras dock som tidigare med finansiering av konstaterad förlust. Kreditmodellen enligt budgetlagen innebär att den förväntade kostnaden för lånet ska beräknas innan ett lån ställs ut. För studielånen innebär detta att de förväntade förlusterna för nyutlåning beräknas och anslagsfinansieras när lånen utfärdas. Vid beräkningen fastställer CSN en procentandel av utlånat belopp, vilken är 5,5 procent för 2021. Medel för förväntade förluster förs till en kreditreserv och används sedan för att täcka avskrivningar av lånefordringar.

Amorteringar från låntagarna som motsvarar upplånade medel minskar CSN:s låneskuld hos Riksgäldskontoret. De räntor som påförs låntagarna och som är obetalda vid årsskiftet kapitaliseras och ökar den enskildes skuld. Den del av den enskildes skuld som utgörs av kapitaliserade räntor lånas upp hos Riksgäldskontoret. Samtliga amorteringar av kapitaliserade räntor från låntagare minskar låneskulden hos Riksgäldskontoret.

CSN disponerar mottagna räntor från låntagarna för att finansiera räntan på studielånen hos Riksgäldskontoret. Låntagarna betalar en nedsatt ränta på sina studielån och annuitetslån till CSN. Räntesatsen är 70 procent av den ränta som CSN betalar till Riksgäldskontoret, vilken för 2021 är 0,08 procent. Den 30-procentiga nedsättningen av räntan finansieras genom medel på anslag.

2.7 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Det har under de senaste åren pågått en översyn av resultatredovisningen för utgiftsområdet. Denna har tidigare lett till att indikatorerna har reviderats och minskat i antal. I årets redovisning är dock indikatorerna desamma som föregående år. Ambi-

tionen är att redovisa indikatorerna i så långa tidsserier som möjligt och i de flesta fall är också tidsserierna ett år längre jämfört med förra årets resultatredovisning. Statistik över de indikatorer som redovisas kommer primärt från CSN:s databas med officiell statistik inom studiestödsområdet. Tidsseriernas början utgår därför i många fall från det startår som finns tillgängligt i databasen.

De indikatorer som används för att mäta den rekryterande effekten är:

- andel vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiemedel av det totala antalet studerande på dessa nivåer, även fördelat efter kön,
- andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande på eftergymnasial nivå, även fördelat efter kön,
- andelen studerande utomlands med studiemedel på gymnasial och eftergymnasial nivå av samtliga studerande med studiemedel på dessa nivåer, även fördelat efter kön,
- studiemedlens allmänna köpkraft i en jämförelse med konsumentprisindex,
- antal studerande som tog studielån i förhållande till antal studerande med studiebidrag (s.k. lånebenägenhet) på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå, även fördelat efter kön, och
- andel studerande med tilläggs lån av det totala antalet studerande med studiemedel på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå.

De indikatorer som används för att mäta den utjämnande effekten är:

- andel studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg,
- antal vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiestartsstöd, även fördelat efter kön,
- andel studerande med den högre bidragsnivån av det totala antalet studerande med studiemedel på grundläggande och gymnasial nivå, och
- andelen studerande med tilläggsbidrag på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå av det totala antalet studerande med studiemedel på dessa nivåer.

De indikatorer som används för att mäta den goda effekten på samhällsekonomin är:

- andel förväntade förluster, tidigare benämnda osäkra fordringar, av den totala studieskulden,
- andel inbetalt årsbelopp för samtliga låntagare, fördelat efter bosättning,
- andel av låntagarna som har beviljats nedsättning av årsbeloppet vid årets slut av samtliga återbetalningsskyldiga låntagare och totalt värde på nedsättningen,
- antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl och totalt avskrivet belopp, och
- total fordran på utomlands bosatta återbetalare, varav andel reserveringar för låneförluster, tidigare kallade osäkra fordringar.

2.8 Resultatredovisning

Den resultatredovisning som lämnas i budgetpropositionen bygger huvudsakligen på resultat som avser 2020. Den pågående covid-19-pandemin har fått stora konsekvenser för människors liv, hälsa och ekonomi samt för ekonomin i Sverige och internationellt. Den har också påverkat människors möjlighet att studera, såväl i Sverige som utomlands.

Regeringen har vidtagit omfattande åtgärder för att omhänderta effekterna i samhället av pandemin. Till exempel har regeringen under 2020 beslutat att studiehjälp, studie-

medel och studiestartsstöd fortsatt ska kunna lämnas om den studerande saknar möjlighet att bedriva sina studier på grund av åtgärder för att förhindra spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19. Vidare ska kravet på läkarintyg efter sju dagar vid vård av barn (vab) inte tillämpas för studerande med studiestöd och föräldrar som får studiemedel har fått utvidgade möjligheter att behålla stödet i motsvarande situationer som nu gäller för tillfällig föräldrapenning. Fribeloppet, som reglerar hur mycket en studerande får tjäna utan att studiestödet minskas, har tillfälligt slopats under 2020 och 2021 för studerande med studiemedel och studiestartsstöd. Det så kallade arbetslöshetsvillkoret inom studiestartsstödet har också tillfälligt lättats för 2020 så att fler nyligen arbetslösa ska kunna ta del av stödet.

I avsnittet redovisas resultatet av statens insatser inom studiestödsverksamheten. Resultaten redovisas uppdelat på de olika målen för studiestödet och presenteras genomgående efter kön.

Tabell 2.4 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp

Miljoner kronor

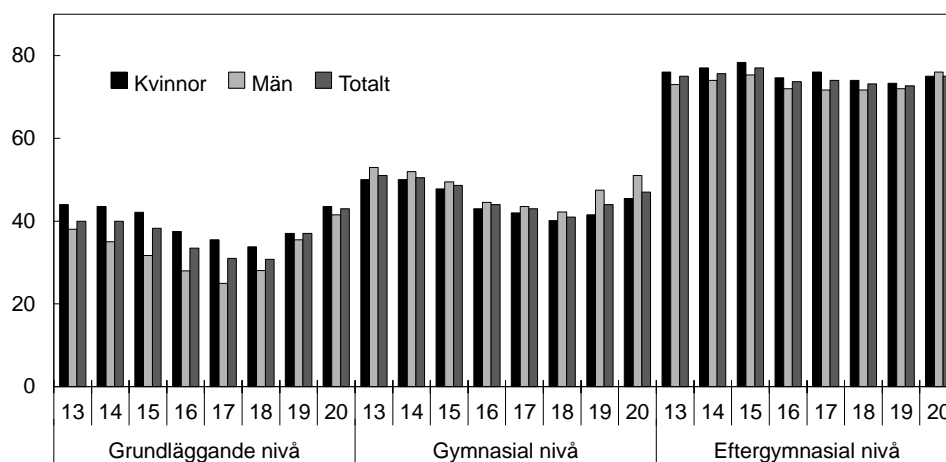
	2018			2019			2020			Utb. bidrag	Utb. lån
	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)		
Studiehjälp	416 359	47	53	428 877	47	53	432 539	48	52	4 275	
Varav											
Utland	1 359	63	37	1 300	64	36	1 154	63	37	12	
Studiestartsstöd	4 900	58	42	6 267	60	40	5 856	68	32	294	
Studiemedel	475 969			502 864			559 298			14 336	23 171
Varav											
Grundläggande nivå	21 918	68	32	28 798	63	37	32 188	63	37	766	275
Gymnasial nivå	110 002	60	40	125 025	56	44	146 847	56	44	3 595	2 888
Eftergymnasial nivå	344 636	59	41	355 133	59	41	394 207	60	40	9 531	18 221
Utlandsstudier	30 312	58	42	27 937	58	42	22 967	59	41	444	1 788
Bidrag till vissa med funktionsnedsättning i gymnasieskolan	346	45	55	346	42	58	313	44	56	313	
Lärlingsersättning	14 588	38	62	17 302	38	62	18 765	39	61	113	
Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	160	60	40	147	60	40	98	61	39	0,5	
Tillgänglighetsanpassad studielitteratur	13 767	72	28	14 000	72	28	14 367	75	25		
Totalt antal studiestödstagare	926 089			969 803			1 031 236				

Källor: Centrala studiestödsnämnden, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Myndigheten för tillgängliga medier.

2.8.1 Studiestödets rekryterande effekt

Vuxna studerande med studiemedel för studier på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå

Diagram 2.1 Andel vuxna studerande med studiemedel på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå av det totala antalet studerande

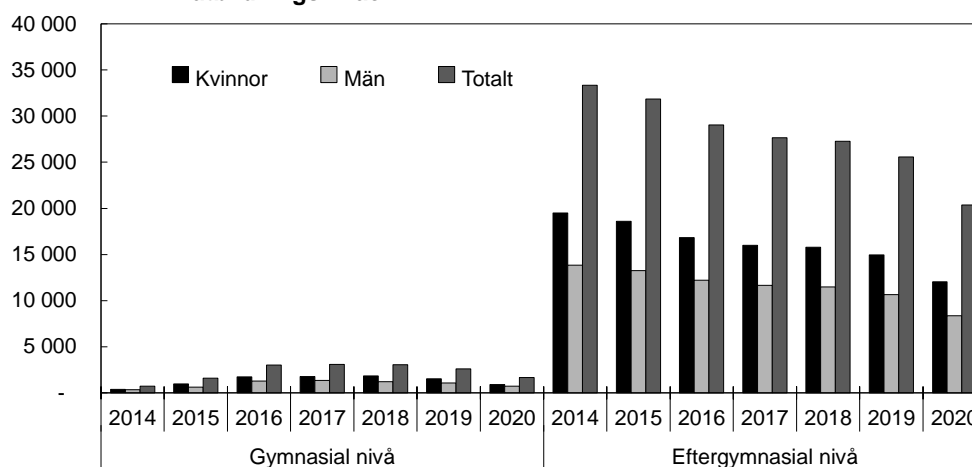
Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Under 2020 fick ca 32 200 studerande studiemedel för studier på grundläggande nivå, vilket är ca 43 procent av det totala antalet studerande på den nivån. Av dessa studerande var 63 procent kvinnor. Antalet studerande med studiemedel på grundläggande nivå ökade med ca 12 procent jämfört med 2019. Antalet personer med studiemedel för studier på gymnasial nivå uppgick 2020 till ca 146 800, vilket är ca 47 procent av det totala antalet studerande på den nivån. Av dessa var 56 procent kvinnor. Antalet studerande med studiemedel på gymnasial nivå ökade med ca 17 procent jämfört med 2019.

Under 2020 studerade ca 394 200 personer på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel, vilket motsvarar ca 75 procent av det totala antalet studerande på den nivån. Antalet studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå ökade med ca 11 procent jämfört med 2019. Andelen kvinnor med studiemedel på eftergymnasial nivå var 60 procent och andelen män 40 procent.

Studering med studiemedel för studier utomlands

Diagram 2.2 Antal studerande med studiemedel vid utlandsstudier på olika utbildningsnivåer

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

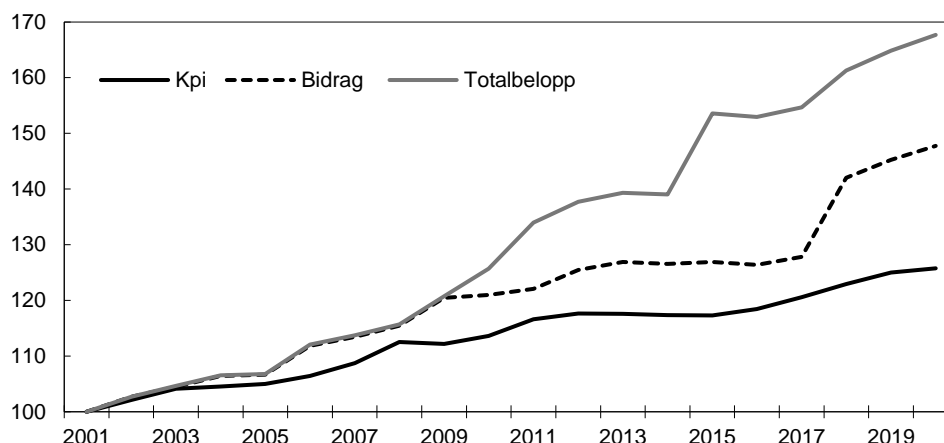
Totalt uppgick antalet utlandsstuderande med studiemedel till knappt 23 000 under 2020, vilket är en minskning med ca 6 000 personer jämfört med 2019. Antalet kvinnor minskade med 3 500 och antalet män med 2 600.

Antalet utlandsstuderande på gymnasial nivå med studiemedel uppgick 2020 till 1 700, vilket är en minskning med ca 1 000 personer jämfört med året innan. Antalet motsvarar ca 1 procent av samtliga studerande med studiemedel på gymnasial nivå, en minskning med 1 procentenhet jämfört med föregående år. Av de utlandsstuderande på gymnasial nivå var 56 procent kvinnor, vilket är en minskning med 2 procentenheter jämfört med 2019.

Antalet utlandsstuderande på eftergymnasial nivå med studiemedel har minskat de senaste åren och uppgick 2020 till 21 400, vilket är en minskning med 20 procent jämfört med 2019. Av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå var 59 procent kvinnor och 41 procent män. Cirka 5 procent av samtliga studerande med studiemedel studerade utomlands under 2020. Andelen har minskat med 2 procentenheter jämfört med året innan.

Studiemedlens allmänna köpkraft i en jämförelse med konsumentprisindex (KPI)

Diagram 2.3 Jämförelse mellan utveckling av studiemedelsbeloppen och KPI

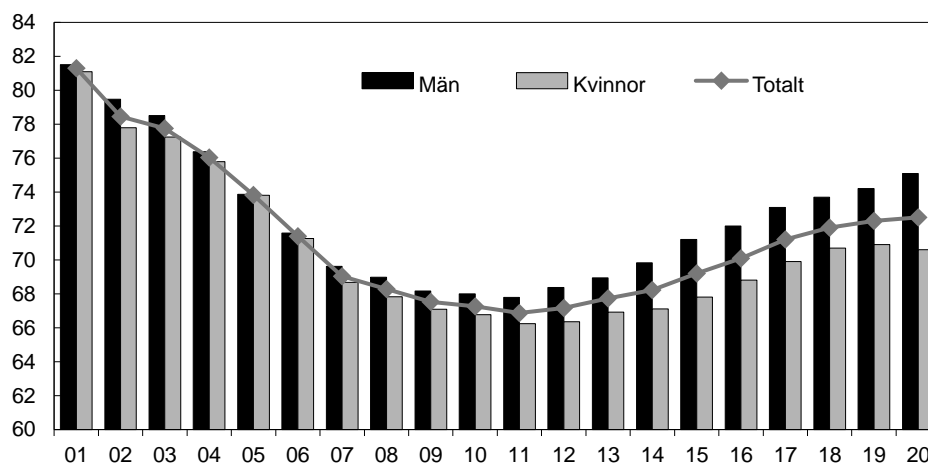
Källor: Centrala studiestödsnämnden och Statistiska centralbyrån.

Nivån på totalbeloppet inom studiemedlen i förhållande till konsumentprisindex (KPI) har ökat de senaste åren. En jämförelse med KPI visar att studiemedlens allmänna köpkraft har följt kostnadsutvecklingen väl under senare år. Köpkraften var under 2020 den högsta sedan de moderna studiemedlen infördes 1965.

Studerande med studielån respektive tillägglån på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå

Av totalt ca 559 300 studiemedelstagare var det 405 300 som utöver studiebidrag sökte och beviljades studielån, s.k. lånebenägenhet. Det är en ökning av antalet låntagare med 12 procent jämfört med 2019.

Diagram 2.4 Studerandes lånebenägenhet fördelat på kön

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Lånebenägenheten för samtliga utbildningsnivåer var 72,5 procent under 2020, vilket är en ökning med 0,2 procentenheter jämfört med 2019 och med 5,6 procentenheter sedan 2011, när den var som lägst. Män tar oftare studielån jämfört med kvinnor. Under 2020 tog 75,1 procent av männen lån jämfört med 70,6 procent av kvinnorna.

Lånebenägenheten vid studier på grundläggande nivå ökade med 4 procentenheter under 2020 och var 40 procent. Lånebenägenheten vid studier på gymnasial nivå ökade med 2 procentenheter under 2020 och var 56 procent. Lånebenägenheten bland

de som studerar på eftergymnasial nivå minskade dock något jämfört med 2019 och uppgick till 79 procent under 2020.

Tabell 2.5 Studerandes lånebenägenhet på olika utbildningsnivåer i Sverige

Andel av samtliga låntagare

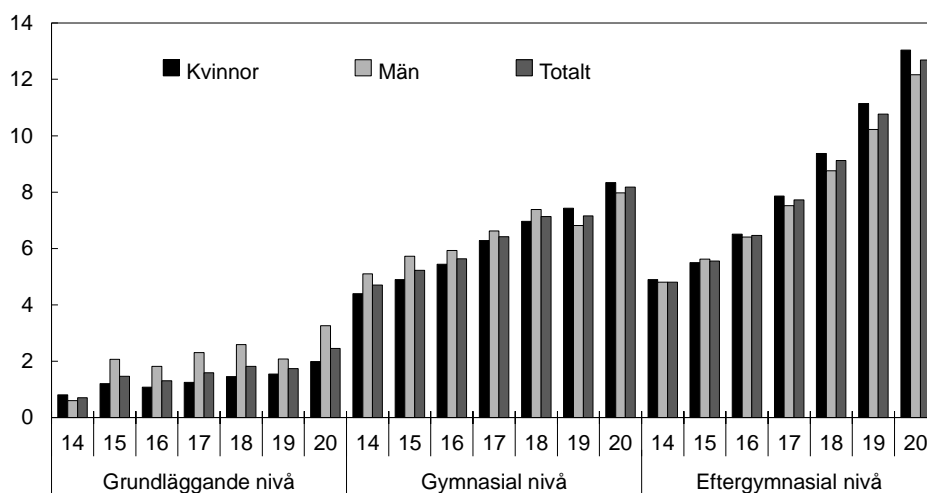
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Grundläggande nivå	36,3	35,0	34,8	33,6	36,4	40,5
Kvinnor	31,1	30,2	29,9	29,2	29,3	32,2
Män	48,6	45,6	45,2	42,8	48,7	54,5
Gymnasial nivå	53,8	52,5	51,6	51,5	53,4	55,6
Kvinnor	52,6	51,3	50,0	49,9	50,4	51,0
Män	55,8	54,5	53,9	53,9	57,3	61,5
Eftergymnasial nivå	74,3	76,5	77,4	78,7	80,0	79,6
Kvinnor	73,5	75,7	76,6	77,9	79,2	78,6
Män	75,5	77,6	78,4	79,8	81,0	80,9

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Antalet studerande med tillägglån under 2020 var 60 900 vilket är en ökning med över 30 procent jämfört med 2019. Andelen studerande som sökte och beviljades tillägglån ökade med knappt 2 procentenheter under 2020, vilket innebär att 11 procent av samtliga studerande hade tillägglån. Andelen studerande med tillägglån totalt sett är något högre bland kvinnor än bland män.

Diagram 2.5 Andel studerande med tillägglån på olika utbildningsnivåer

Procent

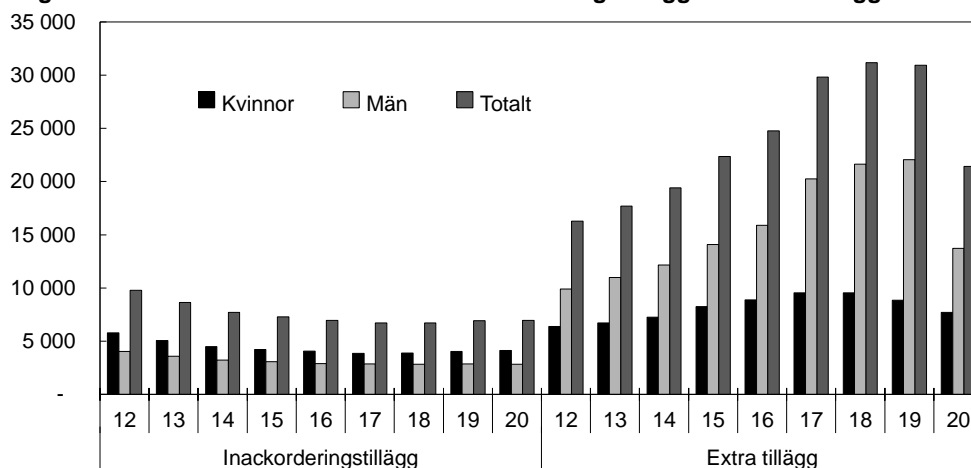

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

2.8.2 Studiestödets utjämnande effekt

Unga studerande på gymnasial nivå med inackorderingstillägg och extra tillägg

Diagram 2.6 Antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg

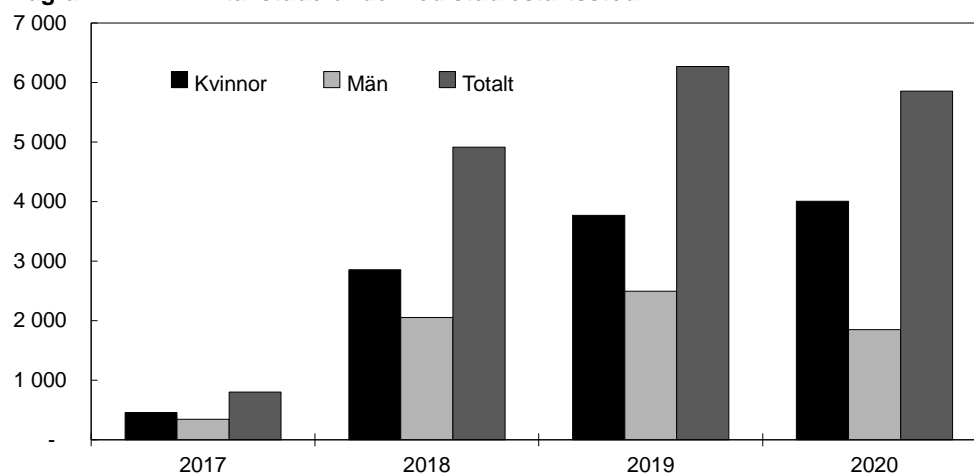
Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Knappt 2 procent av de totalt 431 400 studerande med studiehjälp fick inackorderingstillägg under 2020 och denna andel är oförändrad jämfört med föregående år. Antalet studerande med inackorderingstillägg uppgick till 6 900 under 2020, vilket i princip är oförändrat jämfört med 2019. Andelen kvinnor var 59 procent och andelen män 41 procent, vilket innebär att kvinnor är överrepresenterade när det gäller att studera på en annan ort än hemorten.

Andelen som fick extra tillägg i förhållande till det totala antalet som fick studiehjälp uppgick till 5 procent 2020. Andelen minskade med 2 procentenheter jämfört med 2019. Under 2020 lämnades extra tillägg till 21 400 studerande. Antalet har minskat med 31 procent jämfört med föregående år. Andelen kvinnor som får extra tillägg var 36 procent och andelen män 64 procent. Andelen män har därmed minskat med 7 procentenheter jämfört med föregående år.

Vuxna studerande med studiestartsstöd på grundläggande nivå och gymnasial nivå

Diagram 2.7 Antal studerande med studiestartsstöd

Anm.: Studiestartsstöd är ett nytt studiestöd som har funnits sedan den 1 juli 2017. Därför det låga antalet stödtagare 2017.

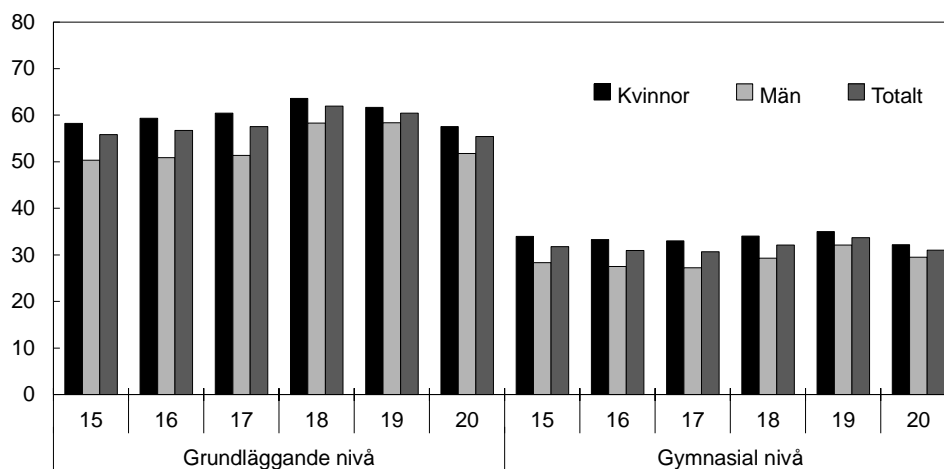
Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Under 2020 lämnades studiestartsstöd till 5 900 studerande. Av dessa var 68 procent kvinnor och 32 procent män. Andelen kvinnor har ökat varje år sedan stödet infördes. Antalet studerande med studiestartsstöd minskade med drygt 400 studerande jämfört med 2019. Antalet studerande på grundläggande nivå var ca 3 000 personer, vilket motsvarar 52 procent. Antalet studerande på gymnasial nivå var ca 3 900 personer, vilket motsvarar 67 procent. Det är därmed relativt vanligt att personer under samma period studerar på både grundläggande och gymnasial nivå. På grundläggande nivå var 73 procent av de studerande kvinnor och 27 procent män. Av de studerande på gymnasial nivå var 66 procent kvinnor och 34 procent män. Andelen utländska medborgare med sådana uppehållstillstånd som ger rätt till svenskt studiestöd uppgick till 71 procent av de studerande under 2020, vilket är en minskning med 3 procentenheter jämfört med 2019.

Många av dem som studerar med studiestartsstöd har barn och kan därmed få tilläggsbidrag. Under 2020 var det 66 procent av de studerande som fick tilläggsbidrag. En stor majoritet, 79 procent, var kvinnor.

Diagram 2.8 Andel studerande med den högre bidragsnivån på grundläggande nivå och gymnasial nivå

Procent

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

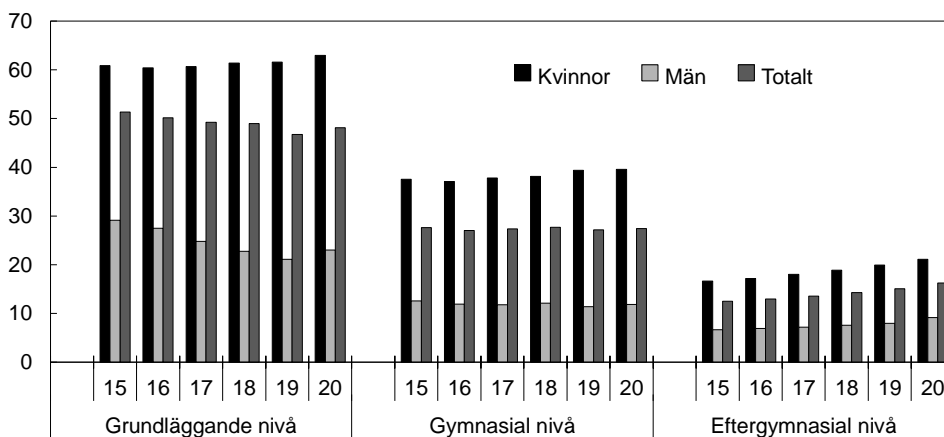
Den högre bidragsnivån inom studiemedlen riktar sig primärt till personer med stora utbildningsbehov. Det högre bidraget kan även lämnas till vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år för studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller folkhögskola. Sedan den 1 juli 2018 kan det högre bidraget under vissa förutsättningar även lämnas till vissa studerande som läser eller har läst på introduktionsprogram.

Under 2020 fick ca 32 200 studerande studiemedel för studier på grundläggande nivå. Av dessa studerande fick 55 procent studiemedel med den högre bidragsnivån, vilket är en minskning med 5 procentenheter jämfört med 2019. Andelen kvinnor och män med högre bidrag på grundläggande nivå var liksom föregående år 65 procent respektive 35 procent.

Antalet personer med studiemedel för studier på gymnasial nivå uppgick 2020 till ca 146 800. Av dessa fick 31 procent studiemedel med den högre bidragsnivån, vilket motsvarar en minskning med 2 procentenheter jämfört med föregående år. Andelen kvinnor och män med högre bidrag på gymnasial nivå var liksom föregående år 58 procent respektive 42 procent.

Diagram 2.9 Andel studerande med tilläggsbidrag på olika utbildningsnivåer

Procent

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Under 2020 fick ca 113 100 studerande med studiemedel tilläggsbidrag för barn. Andelen studerande med tilläggsbidrag av samtliga studerande med studiemedel var 20 procent, vilket är en ökning med 1 procentenhet jämfört med 2019. Av dessa var 79 procent kvinnor och 21 procent män. Av de som studerade på grundläggande nivå under 2020 hade 48 procent tilläggsbidrag. Motsvarande andelar på gymnasial nivå och eftergymnasial nivå var 27 respektive 16 procent.

2.8.3 Studiestödets effekt på samhällsekonomin

Förväntade förluster

Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgick till ca 1,65 miljoner vid utgången av 2020. Vilket återbetalningssystem en låntagare omfattas av beror på när studielånen togs. Av alla låntagare var 58 procent kvinnor och 42 procent män.

Den totala studieskulden när det gäller studielån ökade med 9,7 miljarder kronor under 2020 till 241,1 miljarder kronor. Sedan den 1 januari 2014 gäller bestämmelserna i budgetlagen avseende statlig utlåning för all nytlåning av studielån. Det innebär att medel för förväntade förluster ska beräknas och belasta anslag när utlåning sker. Under 2020 avsattes anslagsmedel motsvarande 5,9 procent av utlånade medel till kreditreserven. Medel för förluster på utlåning före 2014 (stocken) tillförs kreditreserven genom att belasta anslag det år då förlusten är konstaterad.

Av den totala studieskulden har CSN bedömt att 10 procent, eller 24,4 miljarder kronor, utgörs av förväntade förluster som riskerar att skrivas av. Detta är en minskning med 0,4 miljarder kronor jämfört med föregående år. CSN beräknar att 8,5 miljarder kronor av de förväntade förlusterna beror på personer som missköter eller bedöms komma att missköta sina betalningar. Förväntade förluster som kan härledas till de trygghetsregler som finns för återbetalning beräknas uppgå till 13,7 miljarder kronor. Förväntade förluster som orsakas av beräknade framtida dödsfall bedöms uppgå till 2,4 miljarder kronor.

Den totala fordran på återkrav uppgick vid utgången av 2020 till 1,1 miljarder kronor vilket är något lägre än 2019. CSN har bedömt att 58 procent av den totala fordran för återkrav behöver reserveras, vilket motsvarar 658 miljoner kronor. Männen andel av återkravsfordran var 57 procent, vilket är en ökning med 1 procentenhet jämfört med 2019.

Antalet låntagare som CSN saknade adresser till uppgick vid slutet av 2020 till ca 19 500, vilket motsvarar 1 procent av samtliga låntagare. Det är en ökning med 3 procent jämfört med 2018. Andelen män utgör 65 procent. Den totala utestående fordran på dessa låntagare uppgick vid utgången av 2020 till 2,1 miljarder kronor, vilket är oförändrat jämfört med föregående år.

Inbetalt årsbelopp

Tabell 2.6 Andel inbetalt av debiterat belopp under det första betalningsåret fördelat på bosättning

Andel av belopp efter nedsättningar (%)

Bosättning	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sverige	93,6	93,8	93,8	92,2	94,0	94,3
Utomlands	70,3	71,3	71,2	72,2	75,2	78,2
Totalt	91,5	91,6	91,7	90,2	92,1	92,4

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Inbetalningarna till CSN uppgick under 2020 till 11,4 miljarder kronor, inklusive räntor och avgifter. Betalningsgraden har sedan föregående år ökat med 3 procentenheter för bosatta utomlands och med 0,3 procentenheter för bosatta i Sverige. Kvinnor betalar in en högre andel av det debiterade årsbeloppet än män. Låntagare som CSN saknade adress till betalade in 3,5 procent av det debiterade årsbeloppet 2020.

Utlandsbosatta låntagare

Under 2020 var 66 300 låntagare bosatta utomlands, vilket är en minskning med 1 procent jämfört med 2019. Av dessa var liksom föregående år 56 procent kvinnor och 44 procent män. Den totala fordran uppgick vid slutet av 2020 till 14,6 miljarder kronor, vilket är något lägre än 2019. CSN har bedömt att 25 procent av den totala fordran för utlandsbosatta låntagare avser reserveringar för låneförluster.

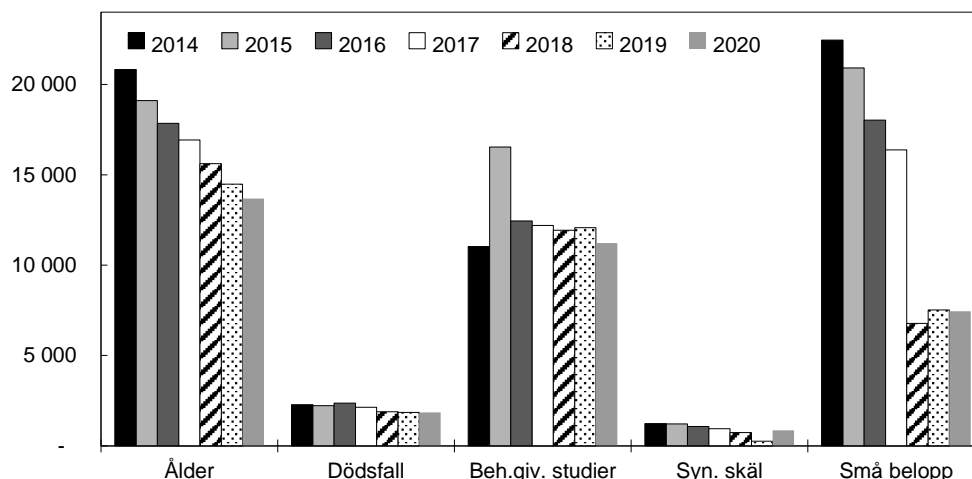
Nedsättning av årsbeloppet

En person kan ansöka om att få det belopp som han eller hon ska betala tillbaka under året nedsatt. Det finns tre huvudsakliga skäl till att en återbetalare får nedsatt årsbelopp: låg inkomst, studier och synnerliga skäl. Vid utgången av 2020 hade 185 100 personer ett beslut om nedsättning, vilket är en ökning med nästan 21 000 personer jämfört med 2019. Andelen uppgick till 13 procent av samtliga återbetalningsskyldiga låntagare, vilket är en ökning med 1 procentenhet jämfört med 2019. Värdet av nedsättningarna är drygt 1,6 miljarder kronor, vilket är en ökning med 13 procent jämfört med 2019.

Av alla låntagare som hade nedsättning av årsbeloppet för 2020 var liksom föregående år 61 procent kvinnor och 39 procent män. Det innebär att kvinnor var något överrepresenterade bland dem som fick nedsatt årsbelopp. Studier är den vanligaste orsaken till nedsättning bland både kvinnor och män, men det är en något högre andel av kvinnorna än av männen som har nedsättning med hänsyn till studier. Däremot är det ingen skillnad mellan könen när det gäller andelen låntagare som har nedsättning med hänsyn till inkomst eller synnerliga skäl.

Avskrivningar

Avskrivning av lån kan ske främst på grund av åldersregler, dödsfall, behörighetsgivande studier, sjukdom eller synnerliga skäl. Dessutom skriver CSN av skulder som vid ett årsskifte är 100 kronor eller lägre.

Diagram 2.10 Antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Under 2020 fick 34 900 låntagare sina skulder helt eller delvis avskrivna, vilket är en minskning med 4 procent jämfört med 2019. Antalet beviljade avskrivningsärenden uppgick till 36 400. Det totala avskrivna beloppet under 2020 var 778 miljoner kronor, vilket var en ökning med 8 procent jämfört med föregående år. Av de som fick avskrivning under 2020 var 58 procent kvinnor och 42 procent män.

2.9 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

2.9.1 Studiestödets rekryterande effekt

Fortsatt rekordhögst antal studerande med studiemedel i Sverige...

Antalet studerande med studiemedel i Sverige fortsatte att öka på samtliga nivåer under 2020 och ligger därmed fortfarande på en historiskt sett hög nivå. Den stora ökningen av antalet studiemedelstagare kan bl.a. förklaras av den pågående covid-19-pandemin. Den har medfört en vikande konjunktur och högre arbetslöshet, vilket har lett till att fler personer har börjat studera med studiemedel. En annan förklaring är att flera satsningar på utbildningsområdet genomfördes under 2020. Bland annat kunde lärosätena erbjuda fler utbildningsplatser i och med att de tillfördes extra medel. Pandemin har också inneburit att satsningar har gjorts inom bl.a. studiestödsområdet där t.ex. fribeloppsgränsen tillfälligt har slopats, vilket sannolikt har lett till att fler personer kunnat bibehålla sitt studiemedel vid sidan av ett arbete. Majoriteten av de studerande med studiemedel är kvinnor. Det gäller för samtliga utbildningsnivåer, vilket speglar deltagandet i utbildning generellt (utg.omr. 16 avsnitt 3.1.1).

... men minskande andelar som får studiemedel för utlandsstudier

Sverige har i jämförelse med de flesta andra länder ett generöst system för finansiering av studier utomlands. Antalet studerande med studiemedel minskade dock kraftigt både på gymnasial nivå och eftergymnasial nivå. Det innebär att andelen studerande utomlands på dessa nivåer med studiemedel av det totala antalet studerande med studiemedel också minskade kraftigt jämfört med föregående år. Minskningen beror sannolikt mest på pandemin och de medföljande svårigheterna att studera utomlands. Trenden har också varit att antalet utlandsstuderande har minskat de senaste åren. En förklaring kan bl.a. vara att antalet studerande i åldern 20–25 år har minskat bland studiemedelstagarna i stort. Detta påverkar utlandsstuderande särskilt eftersom det i regel är yngre personer som studerar utomlands.

Högre andel med studiemedel på samtliga nivåer

Andelen studerande med studiemedel på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå av det totala antalet studerande har en något uppåtgående trend och var högre jämfört med föregående år. Av de studerande på grundläggande nivå och gymnasial nivå är det liksom tidigare en lägre andel som studerar med studiemedel jämfört med studerande på eftergymnasial nivå. Det kan delvis förklaras av att många studerar på deltid och sannolikt har andra försörjningskällor. Oavsett orsak till den lägre andelen kan studiemedlens rekryterande effekt anses lägre för studerande på grundläggande och gymnasial nivå.

Lånebenägenheten ökar totalt sett ...

Lånebenägenheten har fortsatt att öka totalt sett under 2020 och har ökat kontinuerligt sedan 2012. Lånebenägenheten från föregående år har ökat för studiemedeltagare på grundläggande nivå och gymnasial nivå. Lånebenägenheten har dock minskat något på eftergymnasial nivå, vilket bedöms ha med det minskande antalet utlandsstuderande att göra. Det beror på att utlandsstuderande är mest lånebenägna och det minskade antalet utlandsstuderande påverkar därmed även lånebenägenheten totalt sett.

... och andelen med tilläggsån ökar på samtliga nivåer

Under 2020 ökade andelen studerande med tilläggsån på samtliga nivåer. Ökningen kan förklaras av att andelen studerande som är 25 år eller äldre ökade under 2020. En ytterligare förklaring är att fribeloppet tillfälligt slopades under 2020, vilket gav utökade möjligheter till att bibehålla studiemedel och tilläggsån för studier som bedrivs parallellt med förvärvsarbete.

Studiemedlens allmänna köpkraft högre än någonsin

Jämfört med konsumentprisindex var studiemedlens allmänna köpkraft under 2020 högre än föregående år. Nivån är därmed den högsta som uppmätts sedan de moderna studiemedlen infördes 1965.

Måluppfyllelse

Den pågående pandemin har som tidigare nämnts inneburit en vikande konjunktur och högre arbetslöshet, vilket har lett till att fler personer har börjat studera med studiemedel. Det är därför svårt att fastslå om ökningen beror på förändringar av studiestödets rekryterande effekt eller om det är pandemin som framför allt kan förklara utvecklingen. Att så många personer ändå väljer att påbörja studier i Sverige med studiemedel innebär dock att studiemedlen för de flesta kan anses vara tillräckligt attraktivt och rekryterande till studier. Studiemedlens allmänna köpkraft jämfört med konsumentprisindex har som framgått aldrig varit så hög sedan de moderna studiemedlen infördes. En större andel av de studerande studerar också med studiemedel och lånebenägenheten har också ökat totalt sett vilket visar att studiestödet är en betydelsefull inkomstkälla för de studerande. Att andelen med tilläggsån också ökat visar att fler personer med tidigare förvärvsinkomster rekryteras till studier. Andelen studerande utomlands med studiemedel av det totala antalet studerande med studiemedel har dock minskat, men detta bedöms primärt inte bero på att studiestödets rekryterande effekt har minskat utan snarare på förutsättningarna att bedriva utlandsstudier under rådande pandemi.

En samlad bedömning av de indikatorer som redovisas ovan är att måluppfyllelsen i fråga om studiestödets rekryterande effekt har ökat något och därmed är fortsatt hög.

2.9.2 Studiestödets utjämnande effekt

Andelen med extra tillägg minskade kraftigt...

Antalet studerande som fick det extra tillägget har tidigare ökat under flera år. Sedan 2018 har dock antalet minskat och minskningen 2020 var förhållandevis kraftig jämfört med föregående år. En förklaring till minskningen är att många som kommit till Sverige som ensamkommande flyktingbarn under 2015–2016 på grund av ålder inte längre kan få studiehjälp. Eftersom antalet studerande med studiehjälp samtidigt har ökat innebär det att även andelen som får extra tillägg i förhållande till det totala antalet som får studiehjälp minskade kraftigt i förhållande till året innan. Det är liksom de senaste åren fler män än kvinnor som är mottagare av det extra tillägget, även om andelen män har minskat jämfört med föregående år.

... medan andelen med inackorderingstillägg är oförändrad

Inackorderingstillägg kan som regel lämnas till studerande i fristående gymnasieskolor, folkhögskolor och tidigare så kallade riksinternatskolor. Under 2020 ökade antalet studerande med inackorderingstillägg jämfört med 2019. Det skulle kunna tyda på att trenden av ett minskande antal studerande med inackorderingstillägg som pågått under flera år fram t.o.m. 2018 nu har brutits. Införandet av en ny gymnasieskola höstterminen 2011 har lett till att färre utbildningar än tidigare ger rätt till inackorderingstillägg från CSN. Detta är en viktig förklaring till att andelen studerande med inackorderingstillägg har minskat över tid inom fristående gymnasieskolor, även om antalet ökat under 2019 och 2020. Andelen studerande med inackorderingstillägg var däremot liksom föregående år oförändrad. Det är en högre andel kvinnor som får inackorderingstillägg, vilket beror på att kvinnor i större utsträckning är benägna att flytta för studier på gymnasial nivå än män.

Minskat antal studerande med studiestartsstöd

Studiestartsstödet syftar till att öka rekryteringen till studier bland personer med kort utbildning och stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Antalet studerande med studiestartsstöd har ökat sedan starten 2017 men under 2020 skedde en nedgång av antalet studerande jämfört med 2019. Att antalet studerande minskade beror sannolikt på oklarheter kring stödets omfattning 2019 och 2020. I statens budget för 2019 halverade riksdagen anslaget i enlighet med förslag i en budgetmotion. I motionen fanns det inga medel beräknade för åren 2020 och framåt. Regeringen gjorde dock i budgetpropositionen för 2020 bedömningen att studiestartsstödet bör finnas kvar. Enligt CSN har denna osäkerhet kring stödets fortlevnad påverkat kommunernas rekryteringsarbete men även de studerandes benägenhet att studera med stödet.

Medan antalet män med studiestartsstöd minskade jämfört med föregående år ökade antalet kvinnor. Andelen kvinnor har också ökat över tid sedan stödet infördes. Skillnaden i utbildningsbakgrund mellan kvinnor och män är fortsatt små.

Statistik från CSN visar dock att det tillfälligt lättade arbetslöshetsvillkoret inom studiestartsstödet verkar ha gett en markant ökning av antalet stödtagare under 2021. Drygt 5 700 har fått stödet under 2021. Vid en jämförelse med motsvarande period 2020 är det drygt 2 600 fler personer som har fått stödet beviljat. Prognoser från myndigheten visar också att avsatta medel för stödet antagligen kommer att nyttjas i princip fullt ut. Detta indikerar att antalet stödtagare under 2021 kommer att bli det högsta antalet sedan stödet infördes.

Lägre andel studerande med det högre bidraget

Den högre bidragsnivån inom studiemedlen syftar framför allt till att rekrytera studerande med kort utbildningsbakgrund till studier. Andelen som fick det högre bidraget under 2020 minskade både på grundskolenivå och på gymnasienivå samt bland både kvinnor och män jämfört med 2019. Samtidigt var det fler studerande som fick det högre bidraget under 2020 jämfört med under 2019. Att andelen minskade bedöms till stor del bero på den stora ökningen av antalet personer som fick studiemedel med generellt bidrag. Totalt sett var det fler kvinnor än män som studerade med den högre bidragsnivån under 2020, vilket har varit oförändrat sedan 2015. Andelen kvinnor med den högre bidragsnivån är högre på båda nivåerna men är som högst på grundläggande nivå.

Högre andel med tilläggsbidrag

Inom studiemedlen och studiestartsstödet finns tilläggsbidraget till studerande med barn som syftar till att hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer och underlätta för föräldrar att studera. Andelen studerande med tilläggsbidrag av det totala antalet studerande med studiemedel ökade jämfört med föregående år totalt sett. På grundläggande och eftergymnasial nivå ökade andelen, medan den var i princip oförändrad på gymnasial nivå. Könsfördelningen bland dem som får tilläggsbidrag har bara förändrats marginellt under de år som tilläggsbidraget har funnits.

Många av dem som studerar med studiestartsstöd har barn och andelen med tilläggsbidrag är betydligt högre än inom studiemedlen. Under 2020 var den stora majoriteten av dem som fick tilläggsbidrag inom studiemedlen och studiestartsstödet kvinnor. Att kvinnliga föräldrar studerar i högre utsträckning än manliga är noterbart, vilket tyder på att tilläggsbidraget främst undanröjer hinder för kvinnliga föräldrar att studera. Tilläggsbidraget underlättar då även för barnen till dessa kvinnor.

Måluppfyllelse

Studiestödet ska ha en utjämnande effekt vilket innebär att det ska fungera selektivt rekryterande för särskilda grupper. Som nämnts ovan när det gäller studiestödets rekryterande effekt så har covid-19-pandemin inneburit ett rekordhøgt antal studerande med studiemedel i Sverige. Fler personer än föregående år har också påbörjat studier med den högre bidragsnivån. Andelen studerande med det högre bidraget har dock minskat något. Som tidigare nämnts beror detta främst på den stora ökningen av antalet studerande med den generella bidragsnivån, dvs. till studerande som i de allra flesta fall har en slutförd gymnasieutbildning och som därmed generellt inte heller har rätt till den högre bidragsnivån. Den utjämnande effekten vad gäller den högre bidragsnivån kan därmed anses vara oförändrad jämfört med föregående år. En grupp som ofta anger att de inte skulle ha påbörjat studier utan studiemedel är studerande med barn. Andelen studerande med tilläggsbidrag av det totala antalet studerande ökade totalt sett och den utjämnande effekten är därmed fortsatt hög för bidraget.

Sammantaget pekar resultatet från de indikatorer som redovisas på att måluppfyllelsen i fråga om studiestödets utjämnande effekt är relativt oförändrad och därmed fortsatt hög.

2.9.3 Studiestödets effekt på samhällsekonomin

Andelen förväntade förluster minskade

Den totala sammanlagda studieskulden ökade under 2020 vilket främst beror på att utbetalningarna av lån under året var större än inbetalningarna. Under 2020 har liksom föregående år de förväntade förlusterna när det gäller den totala studieskulden och den utestående fordran i fråga om återkrav av studiestöd minskat jämfört med föregående år. Det beror främst på att antalet låntagare med de äldre lånetyperna som slutbetalar sina lån eller uppnår åldern för rätt till avskrivning minskar. En annan orsak är att räntan som ligger till grund för beräkningen har sänkts vilket också innebär att reservationen minskar. De framtida kostnaderna varierar mycket mellan lånetyperna. Andelen bedöms som högst för den äldsta lånetypen och som lägst för annuitetslån, vilket också var ett mål när det lånet infördes 2001.

Inbetalningsgraden ökade och mest för bosatta utomlands

Det inbetalda beloppet för avgiftsåret 2020 ökade bland samtliga låntagare, dvs. låntagare bosatta både i Sverige och utomlands. Ökningen var som störst bland låntagare bosatta utomlands. Betalningsgraden för utlandsbosatta har ökat sedan 2016 och det bedöms till stor del bero på insatser från CSN för att öka betalningsgraden från denna grupp. Även om återbetalningsgraden bland utomlands bosatta låntagare har ökat under senare år så är den fortfarande väsentligt lägre jämfört med låntagare bosatta i Sverige. När återbetalningen inte sköts riskerar betydande belopp att skrivas av. För att även fortsättningsvis kunna tillhandahålla ett omfattande studiestöd till de studerande är det viktigt att utlandsbosatta i större utsträckning än i dag betalar sina studieskulder.

Ökning av andelen som beviljas nedsättning

Andelen låntagare som får nedsättning av sitt årsbelopp ökade 2020 jämfört med föregående år. Att andelen låntagare med nedsättning ökar är negativt för samhällsekonomin eftersom det ökar risken för framtida låneavskrivningar. Det genomsnittliga värdet på de nedsättningar som beviljades var också högre än föregående år. Även om effekterna på samhällsekonomin är negativa kan nedsättningarna vara positiva för de enskilda låntagare som har betalningssvårigheter. Ökningen är dock sannolikt tillfällig enligt CSN eftersom den främst beror på den pågående covid-19-pandemin. Det är en lika stor andel kvinnor som män som söker nedsättning med hänsyn till inkomst eller synnerliga skäl. Däremot är det fler kvinnor som får nedsättning med hänsyn till studier, vilket till stor del kan förklaras av att det generellt är fler kvinnor som studerar med studiemedel.

Värdet av avskrivningar ökade

Antalet beviljade avskrivningsärenden minskade under 2020 samtidigt som värdet av det skuldbelopp som avskrevs ökade jämfört med 2019. Att antalet låntagare som fick hela eller delar av sina lån avskrivna minskade är ur ett samhällsekonomiskt perspektiv positivt. Att värdet ökade är däremot negativt ur samma perspektiv. Det ökade värdet av avskrivningarna beror dock enligt CSN på att det från och med den 1 januari 2020 är möjligt att skriva av lån för låntagare med hel sjukersättning som inte överstiger garantinivån.

Låntagare som saknar giltig adress ökar

CSN delar in återbetalningsskyldiga låntagare i grupperna bosatta i Sverige, bosatta utomlands och låntagare som saknar giltig adress. Som nämnts ovan minskade bland

annat den del av den totala fordran som reserverades för framtida förluster för återbetalare som är bosatta i Sverige och i utlandet, vilket är positivt. Låntagare som saknar giltig adress betalar generellt sett in en lägre andel av det debiterade beloppet. Under 2020 ökade den totala fordran på låntagare som CSN saknar giltig adress till, vilket kan anses ha en negativ effekt på samhällsekonomin.

Måluppfyllelse

Studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tid, vilket innebär att det är viktigt att den del av studiestödet som utgörs av lån återbetalas. Andelen inbetalt årsbelopp för samtliga låntagare har ökat och ökningen är som störst bland utomlands bosatta. Det betyder att studielån i allt högre utsträckning återbetalas fullt ut. Den totala fordran för utomlands bosatta minskar vilket även gäller andelen reserverat belopp. Det indikerar att systemet blivit mer samhällsekonomiskt hållbart i dessa avseenden. Eftersom antalet avskrivna lån har minskat medan det avskrivna beloppet har ökat bedöms den sammantagna effekten på samhällsekonomin vara relativt oförändrad i detta avseende.

Sammantaget tyder resultatet av de indikatorer som redovisas ovan på att studiestödets effekt på samhällsekonomin har förbättrats något jämfört med föregående år och är fortsatt god.

2.9.4 Sammanfattande kommentar över måluppfyllelsen

Antalet studerande med studiemedel i Sverige ligger på en historiskt hög nivå. Studiemedlens allmänna köpkraft är också högre än någonsin och stödets rekryterande effekt bedöms ha ökat något. Den utjämnande effekten är också fortsatt hög, vilket innebär att studiestödet i enlighet med målen i stor utsträckning utjämnar skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidrar till ökad social rättvisa. Studiestödets effekt på samhällsekonomin har också förbättrats något jämfört med föregående år. De redovisade indikatorerna visar därmed att måluppfyllelsen inom utgiftsområdet sammanvägt har ökat något och är fortsatt hög.

Ett mer övergripande mål är att studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken. Detta mål är svårare att mäta. Regeringen har under 2020 vidtagit omfattande åtgärder för att omhänderta effekterna i samhället med anledning av covid-19-pandemin. Ett flertal av dessa åtgärder har vidtagits inom studiestödsområdet, vilket har bidragit till ett rekordhög antal studerande med studiemedel. Sammantaget visar ovanstående resultatanalys att studiestödet bidrar till ett högt deltagande i utbildning och att det är en viktig och välfungerande del av utbildningspolitiken.

2.10 Politikens inriktning

Studiestödet möjliggör studier under större delen av livet

Det svenska studiestödet är, och ska fortsätta vara, ett av världens mest omfattande studiestödssystem. Alla oavsett bakgrund och ekonomiska förutsättningar ska kunna studera. Genom jämlika och jämställda möjligheter bidrar studiestödssystemet till att stärka vårt gemensamma samhällsbygge med mer kunskap, mer kompetens och mer bildning i hela landet.

Utbildning är avgörande för att skapa aktiva samhällsmedborgare, arbetsmarknadsutsikter och för att arbetsmarknaden ska fungera väl genom att den som kan jobbar och på så sätt bidrar till samhällets kompetensförsörjning och den svenska modellen.

Ett jämlikt och väl utbyggt studiestöd är viktigt för individens frihet att forma sitt eget liv och för att Sverige ska fortsätta att vara en kunskapsnation i världsklass som konkurrerar genom kompetens på den globala marknaden. Ett sådant studiestöd förutsätter en god återbetalning av studieskulder.

En förändrad arbetsmarknad, ökad medellivslängd och höjda pensionsåldrar gör att fler kommer att behöva utbilda sig genom hela livet. Studiestödssystemet möjliggör för individer att söka sig vidare till studier efter slutförd skolgång eller att senare i livet återuppta studier.

För att det ska vara möjligt att arbeta längre ska studiestödssystemet också möjliggöra omställning och kompetensutveckling under en större del av livet. Regeringen har därför under 2021 fattat beslut om att den övre åldersgränsen för rätt till studiemedel och studiestartsstöd höjs från 56 år till 60 år samt att återbetalningsreglerna för studiemedel ändras med motsvarande antal år. De nya bestämmelserna tillämpas för studier som bedrivs fr.o.m. 2022.

Studiestödet har spelat en betydande roll under covid-19-pandemin, bl.a. har tilläggslånet tillfälligt höjts med ca 25 procent under 2021–2022, fribeloppet tillfälligt slopats under 2020–2021 och studenters rätt till studiestöd har säkrats vid fall då genomförandet av utbildningen påverkats som en konsekvens av pandemin. Pandemin kan medföra ett fortsatt ökat behov av utbildning för att möjliggöra för fler att fylla på med kunskap för att klara de stora behov som finns av omställning och vidareutveckling på arbetsmarknaden. Pandemin har också inneburit att fler har blivit arbetslösa och därmed har behovet av utbildning ökat.

Ett nytt omställningsstudiestöd

Regeringen föreslår i denna proposition ett omställningspaket i linje med partsöverenskommelsen som träffats mellan Svenskt Näringsliv, Förhandlings- och samverkansrådet PTK, Industrifacket Metall (IF Metall) och Svenska Kommunalarbetsförbundet (Kommunal) om trygghet, omställning och anställningsskydd.

I promemorian Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:18) föreslås ett nytt parallellt offentligt studiestödssystem, ett s.k. omställningsstudiestöd. Enligt promemorian ska omställningsstudiestödet bestå av omställningsstudiebidrag och omställningsstudielån. Syftet med omställningsstudiestödet är att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som kan stärka deras framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Avsikten är att stödet huvudsakligen ska administreras av CSN.

Bestämmelserna om det nya omställningsstudiestödet och följdändringar i andra författningar bör enligt promemorian träda i kraft den 30 juni 2022. Omställningsstudiestöd ska kunna lämnas för studier på utbildningar som påbörjas efter den 31 december 2022. Promemorian har utarbetats inom Utbildningsdepartementet och remissbehandlats. Regeringen avser att under 2022 återkomma till riksdagen med förslag om hur stödet närmare ska utformas.

Räntan på studielån bör reformeras

Undersökningar visar att individers studieval påverkas av förhållandevis kortsiktiga ekonomiska överväganden. Direkta bidrag har exempelvis större påverkan på rekryteringen till studier än ett förmånligt och subventionerat lånesystem, även om ett starkt subventionerat lån i längden kan vara mer ekonomiskt fördelaktigt för individen. Studiebidraget inom studiemedel och det kommande bidraget inom

omställningsstudiestödet är en subvention till den som studerar medan lånedelen av dessa stöd, som ska betalas tillbaka, främst ska utjämna inkomster över livsryckeln. Regeringen anser att statens finansiering av studiestödet bör finnas på beviljnings- sidan.

När det gäller studielånen består subventionen i att räntan inte finansierar kreditförluster och av att räntan är nedsatt med 30 procent för att motsvara det skatteavdrag för räntor som finns inom skattelagstiftningen.

Lånens kreditförluster finansieras i dag genom anslag på statens budget. När ett nytt generöst omställningsstudiestöd beräknas kunna lämnas fr.o.m. 2023 är det rimligt att räntan på studielån reformeras så att den kan täcka de kreditförluster som uppstår och beräknas för samtliga lån. Samtliga låntagare, dvs. såväl befintliga som kommande låntagare, betalar därmed ett påslag på räntan som finansierar både kommande och äldre kreditförluster. Därigenom blir studielånet mer likt ett vanligt lån, samtidigt som räntan för dem som betalar tillbaka på studielånet kommer att förbli betydligt lägre än andra räntor. Räntan kommer fortsatt bygga på statens upplåningskostnader. Någon förändring av den nedsättning av räntan som görs för att motsvara det skatteavdrag för ränteutgifter som finns i skattelagstiftningen är i nuläget inte aktuell.

Räntan på studielån för 2021 är 0,05 procent. I och med att samtliga låntagare kommer att omfattas av en förändrad räntemodell blir ett påslag på räntan som finansierar kreditförlusterna inte större än ca 0,5–0,6 procentenheter, vilket innebär en ökad kostnad för studielånet motsvarande ca 800 kronor om året för en låntagare med en genomsnittlig skuld på ca 150 000 kronor. Ett påslag på räntan kommer dock inte påverka de studerandes ekonomi under studietiden då återbetalning av studielån i normala fall inte påbörjas förrän studierna avslutats och låntagaren har fått en inkomst.

Regeringen avser att ge ett uppdrag till CSN att tillsammans med expertmyndigheter utreda hur en sådan reform kan genomföras. Reformen kan komma på plats tidigast fr.o.m. budgetåret 2023 och regeringen avser återkomma i budgetpropositionen för 2023 med förslag på en reformerad modell för räntan på studielån.

En väl fungerande studiestödsadministration

För att studiestödssystemet ska fungera behöver det också finnas en väl fungerande studiestödsadministration. CSN har en väl fungerande och effektiv ärendehantering som leder till att de studerande på ett korrekt sätt får det stöd de har rätt till. Detta har blivit än viktigare med anledning av det rekordhöga antalet studerande med studiestöd och att denna utveckling förväntas fortsätta framöver. CSN förväntas också kunna administrera det nya omställningsstudiestödet.

Det nya omställningsstudiestödet bedöms få stora konsekvenser för CSN och kan antas leda till ett ökat antal anställda vid myndigheten, men i vilken omfattning kan för närvarande inte bedömas. För att ge CSN ekonomiska förutsättningar att kunna hantera reformen på ett ändamålsenligt sätt och samtidigt bl.a. hantera volymökningar föreslår regeringen därför att myndighetens anslag förstärks. Regeringen har också gett CSN i uppdrag att förbereda införandet av omställningsstudiestödet så att sådant studiestöd ska kunna hanteras digitalt av myndigheten fr.o.m. den 1 oktober 2022 (U2021/02998).

Beslut om tilldelning och återkrav har stor betydelse för den enskilde individen. En väl fungerande studiestödsadministration förutsätter därför också att det finns möjlighet till en rättssäker och skyndsam handläggning av överklaganden av CSN:s beslut. CSN:s beslut i ärenden om tilldelning av omställningsstudiestöd ska enligt ovan

nämnd promemoria kunna överklagas till ÖKS. Detsamma ska gälla för beslut om återkrav av omställningsstudiestöd. För att ÖKS ska kunna hantera dessa överklaganden beräknas därför medel för detta ändamål fr.o.m. 2023 och framåt.

Kunskapslyftet fortsätter

Studiestödssystemet stödjer de ökade utbildningsbehoven men även regeringens ambitioner att bygga ut kunskapslyftet och ge ekonomiska förutsättningar för alla, oavsett bakgrund eller bostadsort, att ta steget vidare till studier och arbete. Regeringen föreslår i denna proposition att medel bl.a. avsätts för fler utbildningsplatser inom yrkeshögskolan, yrkesinriktad utbildning på gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning, folkhögskolan samt universitet och högskolor (se även utg.omr. 16 avsnitt 5.5 och 6.5. och utg.omr. 17 avsnitt 17.5).

Ökade resurser för att producera inläst studielitteratur

Högskolestuderande med funktionsnedsättning i form av läsnedsättning har rätt att få sin kurslitteratur tillgänglighetsanpassad via Myndigheten för tillgängliga medier (MTM). Behovet av inläst kurslitteratur bland högskolestuderande har ökat och för att ge myndigheten möjlighet att fullfölja uppdraget under dessa förutsättningar behöver anslaget tillfälligt förstärkas under 2022.

2.11 Den årliga revisionens iakttagelser

CSN har fått en revisionsberättelse med reservation avseende sin årsredovisning för 2020. Som grund för uttalande om reservation anger Riksrevisionen följande.

CSN har ingått åtaganden som sträcker sig efter slutåret i beställningsbemyndigandet för utgiftsområde 22, anslag 1:13, anslagspost 1 Lån till körkort. Det är inte förenligt med 17 § anslagsförordningen (2011:223). Åtaganden efter slutåret 2022 uppgår till 70 000 kronor. Regeringskansliet har haft en dialog med CSN och myndigheten har uppgett att den kommer vidta åtgärder så det inte upprepas.

2.12 Budgetförslag

2.12.1 1:1 Studiehjälp

Tabell 2.7 Anslagsutveckling 1:1 Studiehjälp

Tusental kronor

2020	Utfall	4 274 782	Anslagssparande	107 626
2021	Anslag	4 388 624 ¹	Utgiftsprognos	4 372 502
2022	Förslag	4 439 614		
2023	Beräknat	4 536 144		
2024	Beräknat	4 626 189		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiehjälp i form av studiebidrag, extra tillägg och inackorderingstillägg enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för ersättning till svenska elever utomlands för vissa resor. Anslaget får användas för utgifter för kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och annan lärlingsliknande utbildning.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.8 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:1 Studiehjälp

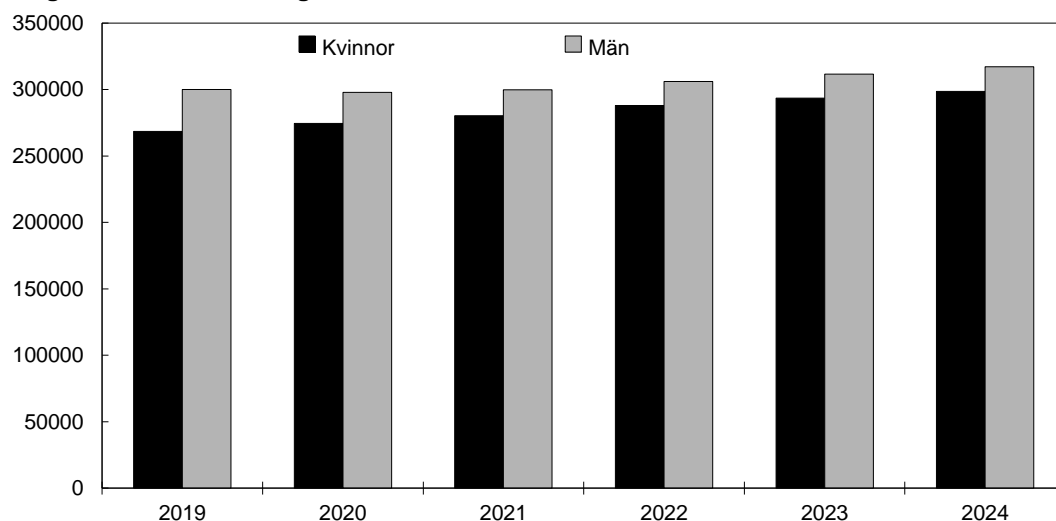
Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	4 388 624	4 388 624	4 388 624
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Makroekonomisk utveckling			
Volymer	50 990	147 520	237 565
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 439 614	4 536 144	4 626 189

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Drygt 98 procent av de elever som avslutar grundskolans årskurs 9 påbörjar gymnasieskolan samma år. Andelen är ungefär lika stor för kvinnor som för män. Ytterligare ett antal påbörjar gymnasiestudier nästföljande år. Utgifterna för studiehjälp är därför främst beroende av utvecklingen av befolkningen i åldern 16–20 år. Befolkningsframskrivningar från Statistiska centralbyrån visar att antalet ungdomar i aktuella åldrar kommer att öka under hela prognosperioden.

Diagram 2.11 Folkmängd 16–20 år

Anm.: Folkmängd 2019 och 2020, prognos 2021–2024.
Källa: Statistiska centralbyrån.

Mot denna bakgrund bedöms utgifterna för studiebidraget, inackorderingsstillägget och det extra tillägget öka med 50 990 000 kronor under 2022. Åren 2023 och 2024 beräknas utgifterna öka med 147 520 000 kronor respektive 237 565 000 kronor jämfört med vad som har anvisats för 2021.

Regeringen föreslår att 4 439 614 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Studiehjälp* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 4 536 144 000 kronor respektive 4 626 189 000 kronor.

2.12.2 1:2 Studiemedel

Tabell 2.9 Anslagsutveckling 1:2 Studiemedel

Tusental kronor

2020	Utfall	17 440 441	Anslagssparande	1 410 406
2021	Anslag	20 681 225 ¹	Utgiftsprognos	19 187 080
2022	Förslag	19 741 430²		
2023	Beräknat	20 532 988		
2024	Beräknat	22 147 416		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Varav 3 791 557 tkr avser beräknad statlig ålderspensionsavgift för 2022 sedan hänsyn tagits till regleringsbeloppet för 2019 som uppgick till -35 541 tkr.**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter för studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift för studiebidrag enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift. Anslaget får användas för utgifter för retroaktiva utbetalningar av vissa former av studiestöd som upphört.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.10 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:2 Studiemedel**

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	20 219 925	20 219 925	20 219 925
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	596 000	1 124 400	2 512 200
varav BP22	551 100	1 860 500	3 309 300
– Rätt till validering	-15 900	-49 600	-49 600
– Platser på folkhögskolan	76 000		
– Tillkännagivande riksdagen: äldreomsorg	9 000	11 000	
– Omställningsstudiestöd		1 361 000	2 838 000
– Livslångt lärande	134 800	134 800	134 800
– Försöksverksamhet kort KPU	14 800	44 500	53 400
– Reglering av direkta överlapp mellan studiemedel och omställningsstudiestöd		-46 800	-96 400
– Fler utbildningsplatser för veterinärer och djursjukskötare	1 000	3 700	6 200
– Regionalt yrkesvux inklusive kombinationsutbildningar	331 400	401 900	422 900
Makroekonomisk utveckling	362 925	604 804	987 668
Volym	-1 566 521	-1 598 085	-1 669 697
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt	129 101	181 944	97 320
Förslag/beräknat anslag	19 741 430	20 532 988	22 147 416

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.**Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar**

Regeringen aviserar i denna proposition kommande förslag om att kommunerna ska bli skyldiga att erbjuda inledande kartläggning och validering inom kommunal vuxenutbildning (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 5.5) och detta kommer att påverka

efterfrågan på studiemedel. Anslaget minskar därför med 15 900 000 kronor 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget minska med 49 600 000 kronor årligen.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser på regionalt yrkesvux (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 5.5). Anslaget ökas därför med 331 400 000 kronor 2022. För 2023 beräknas anslaget öka med 401 900 000 kronor och för 2024 beräknas anslaget öka med 422 900 000 kronor.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom folkhögskolan (se närmare utg.omr. 17 avsnitt 17.5). Anslaget ökas därför med 76 000 000 kronor 2022.

Under 2021 initierade riksdagen en satsning på fler platser på specialistundersköterskeutbildning inom yrkeshögskolan. Regeringen föreslår i denna proposition att medel för sådan utbildning anvisas även för 2022 och beräknas för 2023 (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 5.5). Anslaget ökas därför med 9 000 000 kronor 2022. För 2023 beräknas anslaget öka med 11 000 000 kronor.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom universitet och högskola (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 6.5 och utg.omr. 23 avsnitt 2.8.2). Anslaget ökas därför med 150 600 000 kronor 2022. För 2023 beräknas anslaget öka med 183 000 000 kronor och för 2024 beräknas anslaget öka med 194 400 000 kronor.

Regeringen avser att införa ett nytt omställningsstudiestöd budgetåret 2023 och beräknar tills vidare medel på detta anslag. Anslaget beräknas därför öka med 1 361 000 000 kronor för 2023, 2 838 000 000 kronor 2024, 4 882 000 000 kronor 2025 och med 7 347 000 000 kronor 2026. Beräkningarna utgår från de principer som föreslås i promemorian Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:18). Förslagen bereds som framgått i Regeringskansliet och regeringen avser att under 2022 återkomma till riksdagen med förslag om hur stödet närmare ska utformas.

En konsekvens av det nya omställningsstudiestödet kommer att bli att studerande med studiemedel kommer att välja det nya omställningsstudiestödet i stället. Regeringen beräknar att anslaget minskar med 46 800 000 kronor för 2023 och med 94 400 000 kronor för 2024.

Regeringen föreslår att 19 741 430 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Studiemedel* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 20 532 988 000 kronor respektive 22 147 416 000 kronor.

2.12.3 1:3 Avsättning för kreditförluster

Tabell 2.11 Anslagsutveckling 1:3 Avsättning för kreditförluster

Tusental kronor

2020	Utfall	1 855 150	Anslagssparande	99 754
2021	Anslag	2 059 714 ¹	Utgiftsprognos	1 872 286
2022	Förslag	2 000 641		
2023	Beräknat	0		
2024	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för avsättning till kreditreserv för utgifter för konstaterade förluster på utlåning t.o.m. 2013 samt för förväntade förluster på nyutlåning fr.o.m. 2014 enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får även användas för avsättning till kreditreserv för att täcka kostnader för nedskrivning och inlösen av vissa studielån med statlig kreditgaranti samt för avskrivning av återkrav som avser lån.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.12 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:3 Avsättning för kreditförluster

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	2 029 714	2 029 714	2 029 714
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-26 800	-2 053 865	-2 072 163
<i>varav BP22</i>	32 100	-1 896 965	-1 914 263
– Rätt till validering	-1 100	-3 400	-3 400
– Platser på folkhögskolan	4 000		
– Tillkännagivande riksdagen: äldreomsorg	1 000	1 000	
– Livslångt lärande	9 200	9 200	9 200
– Försöksverksamhet kort KPU	200	500	600
– Reglering av direkta överlapp mellan studiemedel och omställningsstudiestöd		-3 200	-6 600
– Fler utbildningsplatser för veterinärer och djursjukskötare		300	800
– Regionalt yrkesvux inklusive kombinationsutbildningar	18 800	22 700	22 700
– Ny räntemodell 2023		-1 924 065	-1 937 563
Makroekonomisk utveckling	40 952	35 906	63 321
Volym	-43 225	-11 755	-20 872
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 000 641	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar

Regeringen avser att fr.o.m. 2023 införa en ny räntemodell för studielån som innebär att samtliga låntagare, som en del av den debiterade räntan, betalar ett påslag på räntan som motsvarar nya och äldre kreditförluster på studielån. En ny räntemodell innebär att staten inte längre behöver göra avsättningar för kreditförluster på studielån och att anslaget därmed kan upphöra på statens budget fr.o.m. 2023. Anslaget beräknas därför minska med 1 924 065 000 kronor 2023 och 1 937 563 000 kronor 2024.

Regeringen aviserar i denna proposition kommande förslag om att kommunerna ska bli skyldiga att erbjuda inledande kartläggning och validering inom kommunal vuxenutbildning (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 5.5) och detta kommer att påverka efterfrågan på studiemedel. Anslaget minskas därför med 1 100 000 kronor 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget minska med 3 400 000 kronor årligen.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser på regionalt yrkesvux (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 5.5). Anslaget ökas därför med

18 800 000 kronor 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget öka med 22 700 000 kronor årligen.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom folkhögskolan (se närmare utg.omr. 17 avsnitt 17.5). Anslaget ökas därför med 4 000 000 kronor 2022.

Under 2021 initierade riksdagen en satsning på fler platser på specialistundersköterskeutbildning inom yrkeshögskolan. Regeringen föreslår i denna proposition att medel för sådan utbildning anvisas även för 2022 och beräknas för 2023 (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 5.5). Anslaget ökas därför med 1 000 000 kronor 2022. För 2023 beräknas anslaget öka med 1 000 000 kronor.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom universitet och högskola (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 6.5 och utg.omr. 23 avsnitt 2.8.2). Anslaget ökas därför med 9 400 000 kronor 2022. För 2023 beräknas anslaget öka med 10 000 000 kronor och för 2024 beräknas anslaget öka med 10 600 000 kronor.

En konsekvens av det nya omställningsstudiestödet kommer att bli att studerande med studiemedel kommer att välja det nya omställningsstudiestödet i stället. Regeringen beräknar att anslaget minskar med 3 200 000 kronor för 2023 och med 6 600 000 kronor för 2024.

Regeringen föreslår att 2 000 641 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Avsättning för kreditförluster* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 0 kronor.

2.12.4 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tabell 2.13 Anslagsutveckling 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tusental kronor

2020	Utfall	184 526	Anslagssparande	10 096
2021	Anslag	100 028 ¹	Utgiftsprognos	100 028
2022	Förslag	18 845		
2023	Beräknat	577 220		
2024	Beräknat	581 269		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statens utgifter avseende nedsättning av studiemedelsräntor, för ränteutgifter på lån för återkrav av studiemedel och för avgifter till Riksgäldskontoret för studielån upplånade efter 1988 enligt studiestödslagen (1973:349), studiestödslagen (1999:1395) och lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.14 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	100 028	100 028	100 028
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-5 000	570 220	574 269

varav BP22		577 220	581 269
– Ny räntemodell 2023		577 220	581 269
Makroekonomisk utveckling	-111 151	-124 158	-116 633
Volym	34 968	31 130	23 605
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	18 845	577 220	581 269

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade reformer

Som en konsekvens av att regeringen avser att införa en ny räntemodell för studielån 2023 kommer statens utgifter för studiemedelsräntor att öka. Anslaget beräknas öka med 577 220 000 kronor 2023 och med 581 269 000 kronor 2024.

Regeringen föreslår att 18 845 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 577 220 000 kronor respektive 581 269 000 kronor.

2.12.5 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tabell 2.15 Anslagsutveckling 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

2020	Utfall	49 381	Anslagssparande	12 713
2021	Anslag	62 150 ¹	Utgiftsprognos	50 888
2022	Förslag	62 150		
2023	Beräknat	62 150		
2024	Beräknat	62 150		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag).

Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till kursdeltagare i teckenspråksutbildning för föräldrar till barn som för kommunikation är beroende av teckenspråk (TUFF).

Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift för bidrag till kursdeltagare i TUFF-utbildning.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till anordnare av TUFF-utbildning.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.16 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	62 150	62 150	62 150

Beslutade, föreslagna och aviserade reformer

Överföring till/från andra anslag

Övrigt

Förslag/beräknat anslag	62 150	62 150	62 150
--------------------------------	---------------	---------------	---------------

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 62 150 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 62 150 000 kronor årligen.

2.12.6 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tabell 2.17 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

2020	Utfall	30 186	Anslagssparande	2 814
2021	Anslag	27 000 ¹	Utgiftsprognos	27 000
2022	Förslag	31 000		
2023	Beräknat	27 000		
2024	Beräknat	27 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för produktion och distribution av kurslitteratur för högskolestuderande personer som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning och för utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.18 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	27 000	27 000	27 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	2 000		
<i>varav BP22</i>	2 000		
– <i>Inläst studielitteratur</i>	2 000		
Makroekonomisk utveckling			
Volym	2 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	31 000	27 000	27 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Behovet av inläst kurslitteratur bland högskolestuderande har ökat och för att ge myndigheten möjlighet att fullfölja uppdraget i detta avseende behöver anslaget tillfälligt förstärkas under 2022. Anslaget ökas därför med 2 000 000 kronor 2022.

Regeringen föreslår att 31 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 27 000 000 kronor årligen.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kronor 2023.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheten för tillgängliga medier ansvarar för produktion av studielitteratur för högskolestuderande personer som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning. Produktionen sker i form av beställningar under 2022 som innebär utgifter följande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kronor 2023.

Tabell 2.19 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

	Utfall 2020	Prognos 2021	Förslag 2022	Beräknat 2023
Ingående åtaganden	3 107	1 075	4 000	
Nya åtaganden	1 075	4 000	4 000	
Infriade åtaganden	-3 107	-1 075	-4 000	-4 000
Utestående åtaganden	1 075	4 000	4 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	4 000	4 000	4 000	

2.12.7 1:7 Studiestartsstöd

Tabell 2.20 Anslagsutveckling 1:7 Studiestartsstöd

Tusental kronor

2020	Utfall	293 501	Anslagssparande	258 499
2021	Anslag	542 000 ¹	Utgiftsprognos	542 000
2022	Förslag	400 000		
2023	Beräknat	400 000		
2024	Beräknat	400 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiestartsstöd och tilläggsbidrag.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.21 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:7 Studiestartsstöd

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	542 000	542 000	542 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-142 000	-142 000	-142 000
Makroekonomisk utveckling			
Volym			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			

Förslag/beräknat anslag	400 000	400 000	400 000
--------------------------------	----------------	----------------	----------------

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 400 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 400 000 000 kronor årligen.

2.12.8 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tabell 2.22 Anslagsutveckling 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tusental kronor

2020	Utfall	916 398	Anslagssparande	1 814
2021	Anslag	947 576 ¹	Utgiftsprognos	953 161
2022	Förslag	1 090 481		
2023	Beräknat	1 071 540 ²		
2024	Beräknat	1 100 198 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 059 669 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 077 100 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Centrala studiestödsnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.23 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	926 576	926 576	926 576
Pris- och löneomräkning ²	7 636	18 102	27 670
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	156 269	126 862	145 952
<i>varav BP22³</i>	<i>158 000</i>	<i>132 000</i>	<i>149 000</i>
– Ämnesbetyg - implementering			2 000
– Administration m.m. omställningsstudiestöd	128 000	132 000	147 000
– Ökade volymer	30 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 090 481	1 071 540	1 100 198

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar

För att ge CSN ekonomiska förutsättningar att kunna administrera det nya omställningsstudiestödet på ett ändamålsenligt sätt föreslår regeringen att anslaget ökas med 128 000 000 kronor 2022. För 2023 beräknas anslaget öka med 132 000 000 kronor och för 2024 beräknas anslaget öka med 147 000 000 kronor.

CSN:s verksamhet påverkas fortfarande av covid-19-pandemin. Antalet studiestödsärenden har ökat och fortsätter öka. Regeringen anser att myndighetens

resurser tillfälligt bör stärkas och föreslår att anslaget ökas med 30 000 000 kronor 2022.

För arbete med anledning av införandet av ämnesbetyg och en ämnesutformad gymnasie- och gymnasiesärskola beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 2 000 000 kronor 2024 (se även avsnitt 4.6.2).

Regeringen föreslår att 1 090 481 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Centrala studiestödsnämnden* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 1 071 540 000 kronor respektive 1 100 198 000 kronor.

2.12.9 Lån i Riksgäldskontoret

Den samlade utestående skulden för studielån tagna mellan 1989 och 2020 i Riksgäldskontoret var ca 239 142 000 000 kronor vid utgången av 2020. Under 2021 bedöms nettouplåningen bli 11 794 000 000 kronor. Beslut om återkravskapital, avskrivningar och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret bedöms uppgå till 272 000 000 kronor, 701 000 000 kronor respektive 1 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 264 500 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Den totala skulden för studielån hos Riksgäldskontoret beräknas uppgå till ca 250 907 000 000 kronor vid utgången av 2021. Nettouplåningen för 2021 beräknas till omkring 11 658 000 000 kronor, beslut om återkravskapital till 117 000 000 kronor, avskrivningar till 689 000 000 kronor och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret till ca 1 000 000 kronor. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 264 500 000 000 kronor.

2.12.10 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Tabell 2.24 Anslagsutveckling 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor

2020	Utfall	15 354	Anslagssparande	1 129
2021	Anslag	17 094 ¹	Utgiftsprognos	16 459
2022	Förslag	17 324		
2023	Beräknat	18 503 ²		
2024	Beräknat	18 685 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 18 314 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 18 314 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Överklagandenämnden för studiestöds förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.25 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd**

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	17 094	17 094	17 094
Pris- och löneomräkning ²	230	409	581
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer		1 000	1 010
<i>varav BP22³</i>		<i>1 000</i>	<i>1 000</i>
– Administration omställningsstudiestöd		1 000	1 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	17 324	18 503	18 685

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att ge ÖKS ekonomiska förutsättningar att kunna hantera ett ökat antal överklaganden till följd av det nya omställningsstudiestödet beräknar regeringen att anslaget ökar med 1 000 000 kronor 2023 respektive 2024.

Regeringen föreslår att 17 324 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Överklagandenämnden för studiestöd* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 18 503 000 kronor respektive 18 685 000 kronor.